

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

23. An Papa possit errare in approbatione Religionum? Ex part. 11. tractat.
addit. 2. resolution. etiam 23.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

interuenire defectus in consecratione Hostiæ propter Sacerdotis obliuionem, malitiam, seu defectum intentionis, vel potestatis, quam in eo, quod Ecclesia vniuersalis acceptet hunc pro vero Pontifice, cum tamen non sit. Illa tamen propositio, quod scilicet de fide sit hunc Pontificem esse verum Pontificem, mihi certissima est: non tamen audeo contrariam aliquam graui nota inuere, si quidem tot, tam grauesque Doctores illam defensarunt. Hucusque Palaus.

8. Nota etiam hic obiter, quod esset puniendus in nostro sacro Tribunali, si quis diceret Beatus Franciscus Borgia, vel Beatus Caietanus non sunt in Cælo; nam sic dicendo positiuè, dissentirent à sensu Pontificis: scilicet autem si diceret, Ego non teneor credere, Beatum Borgia, & Beatum Caietanum esse in gloria, quia ad hoc credendum non adstringitur per Bullam Beatificationis.

9. Non autem hoc esset admittendum, si diceret: Ego non teneor credere, Sanctum Ignatium esse in gloria, nam ad id credendum adstringitur per Bullam canonizationis, tanquam vltimum iudicium suæ Sanctitatis.

10. Et hæc omnia docet Adamus Tannerus *to. 3. disp. 1. q. 4. dub. 7. n. 292.* vbi sic ait: Canonizatio differt à beatificatione, non solum quod hæc aliquando permittat cultum talis Sæcti solum alicui parti Ecclesiæ, puta certæ Religioni, aut Episcopatu, sed etiam quia hæc vniuersim solum permittit, vt talis habeatur Sanctus, non autem ad hoc credendum obligat, canonizatio autem planè obligat, vt is pro Sancto habeatur, & colatur. Ita ille. Quod est valde notandum, & docet etiam Castr. Pal. *to. 1. tr. 4. disp. 1. pun. 5. §. 5. n. 8. in fine,* & Egidius Trullenc. *in Decalog. to. 1. lib. 1. c. 9. dub. 6. n. 10.*

R E S O L. XXII.

An Papa possit errare in approbatione Religionum? Ex part. 11. tract. addit. 2. Refol. etiam 23.

§. 1. **M**elchior Canus *lib. 5. de locis cap. 5.* ait, quod Ordines Religiosos probare, vel refellere non pertinet ad ea, in quibus Summus Pontifex errare nequit: idque confirmat.

2. Primò ex Concilio Lateranensi, vbi Innocentius III. *cap. Ne nimia, tit. de Religiosis domibus,* aduertit nimiam Religionum multitudinem valde Ecclesiæ Christi incommodare.

3. Secundò, quia Gregorius X. *in Conc. Lugdunensi* (quod refertur *in l. 3. tit. 17.*) ait, quod importuna petentium inhiatio Religionum multiplicationem extorsit, & quosdam Ordines etiam per Sedem Apostolicam probatos abolet.

4. Tertio, quia Cælestinus V. approbavit Ordinem, Fratricellorum, quem Ioannes XXII. reprobauit *in suis extranag. tit. 7.* Sed & quosdam alios Religionum Ordines à Pontificibus extinctos fuisse, non est dubium.

5. Petrus verò de Aragon. *§. vlt. de potestate Papa* limitat hanc sententiam, dum ait, Papam non posse errare in approbatione Regulæ, aut legum alicuius Religionis, quantum ad substantiam, benè tamen quantum ad circumstantias, iudicando scilicet, quod hæc, & nunc sit conueniens aliquam Regulam approbare, cum tamen hæc, & nunc id non fuerit conueniens, limitat deinde Bañez, quod licet non possit errare quantum ad approbationem Regulæ, benè tamen quantum ad multitudinem Religionum, approbando scilicet plures, quam conueniens sit, & probat

dub. 8. conclus. 5. ex Innocentio III. in Concilio Lateranensi refertur *cap. vlt. de Religiosis domibus,* & ex Gregorio X. *cap. vlt. eodem tit. in 6.* qui damnat multitudinem Religionum in Ecclesia, quoniam multitudo parit confusionem.

6. Sed his non obstantibus, firmandum est, Pontificem non posse errare in approbatione Religionum; vnde meritò contra Canum insurgit ex Dominicanorum familia Io. de S. Thoma *in 2. 2. D. Thoma disp. 9. art. 3. fol. 777. col. 1.* Probat conclusio, quia in decretis morum Romanus Pontifex non potest errare, vt patet *ex distis;* sed in approbatione alicuius Regulæ specialis non approbat aliquam legem improbam, aut aliquod statutum iniquum, contrarium legi naturali, aut Diuinæ, sed potius conforme obseruationi Conciliorum Evangelij. Ergo, &c.

7. Dicendum est itaque, quod approbatio Religionum est magna pars materiæ moralis; oportet enim, vt Ecclesia habeat securitatem, & certitudinem non tantum in præceptis, sed etiam in consiliis, & in via perfectionis. Item quia approbare Religionem est quasi canonizare tale institutum, vt sanctum: ergo ad prouidentiam Spiritus Sancti spectat, vt in hoc non permittat errare Ecclesiam, quam specialiter regit. Errare autem Ecclesia, si Pontifex possit errare: Ergo credendum non est, id accidere posse.

8. Verùm difficultas est: An secundum leges prudentiæ errare possit Pontifex approbando aliquam Religionem, cuius institutum, licet malum non sit, neque contrarium perfectioni Evangelicæ; est tamen minus conueniens Ecclesiæ, vel quia nimis durum, vel laxum sit; vel quia ex illo sequitur confusio aliqua in Ecclesia, & feruoris spiritualis in aliis Religionibus diminutio?

9. Et affirmatiuam sententiam tenet Bañez *in 2. 2. q. 1. art. 10. dub. 8. concl. 5.* Mouetur primò, quia Innocentius III. *in c. vlt. de Religiosis;* & Gregorius X. *in c. 1. eodem tit. in 6.* prohibent firmiter nouarum Religionum institutionem, ne nimia Religionum diuersitas grauem in Ecclesia Dei confusionem inducat. Sentit ergo Pontifex tunc temporis non esse conueniens nouam Religionem instituere. Ergo si de facto illam approbaret, rem inconuenientem Ecclesiæ videretur facere. Secundò sæpè approbatas Religiones Pontifex reformauit, vel dissoluit. Ergo sensit Ecclesiæ Dei non conuenire, vt existerent; nam idè dissoluit, quia non iudicauerit conuenientes. Ergo ante dissolutionem inconuenientes erant. Sed non obstante hac inconuenientia approbabantur, & Pontifex obligabat vniuersam Ecclesiam ad rem, quæ illi aliquo modo inconueniens est; quia ex alio capite habet conuenientiam. Tertio negari non potest posse Pontificem leges rerum agendarum, & quæ necessariae non sunt ad salutem ita multiplicare, vt earum multiplicatio rectæ Ecclesiæ gubernationi inconueniens sit. Ergo similiter poterit Religiones ita multiplicare, vt earum multiplicatio confusionem inducat, & regimini Ecclesiæ præiudicet.

Et ita hanc sententiam præter Bañez tenet etiam Palaus *1. 2. tr. 4. disp. 5. pun. 5. §. 6. n. 4.* Suarez *de fide disp. 5. sect. 8. n. 9.* Arriaga *in curs. Theol. to. 5. d. 9. sect. 6. n. 36.* Tannerus *to. 3. disp. 5. q. 4. dub. 7. n. 285.* Syluius *in controu. l. 4. q. 2. art. 16.*

10. Sed aliqui absolutè tenent cum Francisco del Castillo *in 4. sent. to. 2. disp. 16. q. 9. n. 9.* Valent. *to. 3. disp. 1. q. 1. punct. 7. §. 41.* & aliis, quod neque errare potest Papa approbando Religionem, quantum ad circumstantias, taliter, vt approbet, quod hæc, & nunc est inconueniens, neque oppositum dicere, vacat temeritate. Hanc conclusionem tenuit Doctor Montésinus

in manuscripſis ; & probatur primò ratione generali, quia ſemper præſumendum eſt pro capite , quando non apparet manifeſtus error : cum ergo conſiſt ex ſecunda concluſione, Papam non poſſe errare in approbatione alicuius Religionis, ſtatutando aliquid cõtrarium iuri naturali, aut diuino, conſequens eſt, quòd neque poſſit dici ipſum errare quantum ad hoc, quòd eſt approbare, quòd hic, & nunc eſt diſconueniens.

11. Secundò ſpecialiter probatur de Romano Pontifice, quia habet aſſiſtentiam Spiritus Sancti in his, quæ pertinent ad regimen vniuerſalis Eccleſiæ, ſed approbatio Religionum etiam quantum ad circumſtantias, & quantum ad modum pertinet ad regimen vniuerſalis Eccleſiæ. Ergo, &c.

12. Vnde ex his ſequitur neque dici debere Romanum Pontificem errare in approbatione Religionum, quantum ad multitudinem. Sic teneo contra Bañez, vbi Monteſinus *vbi ſupra* dicit, quòd audaſter nimis id affirmatur, & probat argumento , quòd vitur Bañez pro ſua ſententia, quia ſi Romani Pontifices *ſupra* relati decreuerunt, deinceps nullam fundari Religionem ſine authoritate Sedis Apoſtolicæ, quoniam erant tunc temporis multi Religioſi, taliter quòd multitudo pareret confuſionem: Ergo dicendum eſt, quòd Papa approbante non poſſit eſſe hoc inconueniens in Eccleſia, vt ſint tam multe Religiones approbatae, quòd multitudo pariat confuſionem. Vnde non eſt timendum, quòd Papa in approbandis Religionibus imprudenter ſe gerat, ſicut neque in condendis legibus, quæ ad vniuerſalem pertinent Eccleſiam.

13. Nota tamen, quòd licet opinio Bañez, Syluij, & aliorum ſit ſatis probabilis , vtum tamen ipſimet exiſtimant non poſſe dici de facto, vel erraſſe Pontificem imprudenter aliquam Religionem approbando, vel aliquam earum, quæ per ipſum approbatae ſunt, eſſe inutilem abſque magna temeritate; cum temerarium ſit de eo, quòd Pontifex palam probat, diuerſum ferre iudicium, cumque Paſtoris præſertim Summi ſententia ſuſpicenda ſit, non ſiniſtre interpretanda.

RESOL. XXIV.

Reſpondetur ad argumenta contraria adducta à Melchior Canò. Ex part. 11. tr. addit. 2. Ref. etiam 24.

1. **F**ateor Melchiorum Canum ex inclyto Ordine Dominicano fuiſſe virum ſapientiſſimum, & acutiſſimi ingenij, ſed circa præſentem difficultatem meritò ab omnibus Theologiſ reicitur, vnde aduerſus illum Arriaga *in curſu theol. 10. 5. diſp. 9. ſect. 6. n. 36.* ſic ait: Vehementer mitor, Canum admiſiſſe in approbando Ordinem Religioſum, errorem cadere poſſe in Pontificem, per quòd ſanè, & ſuæ propriæ Religionis vehementer nocuit; ſi enim inde potuit ipſe aliùſve dubitare, an Pontifex erraſſet in Sancti Franciſci Ordinis, v. g. approbatione, potuere eodem modo, & alij dubitare, an non in confirmatione Ordinis Sancti Domini erratum fuiſſet. Non ergo debemus vilo modo talem veritatem in dubium vertere. Ita ille.

2. Vnde ad argumenta Cani *ſup.* adducta reſpondent Caſtillo, Syluius, & alij *vbi ſup.* Dico igitur cum ipſis ad primum ex auctoritate Innoc. III. non haberi, quòd ipſe aduerterit nimiam Religionum ab Eccleſia, ſeu ab eius capite approbatarum multitudinem Eccleſiæ incommoſare, quia prohibet quidem, ne quis de cætero nouam Religionem inueniat, idque ne nimia Religionum diuerſitas grauem in Eccleſiam Dei

Tom. I X.

confuſionem inducat; ſed iſta prohibitio ſic intelligi debet, vt nullus inueniat nouam Religionem, quam ſine approbatione Pontificis inducat, & executioni mander: Alioquin contra iſtam prohibitionem feciſſent Sancti, Franciſcus de Paula, Ignatius de Loiola, & alij, qui poſt Innocentij III. tempora nouas Religiones à Sede Apoſtolica probatas, & confirmatas induxerunt, id, quòd nemo orthodoxus dicere audebit.

3. Ad ſecundum reſpondetur, Gregorium manifeſtè loqui de multiplicatione Religionum à Sede Apoſtolica non probatarum, quando dicit, quòd importuna petentium inhiatio Religionum multiplicationem extorſit.

4. Quòd autem attinet ad id quòd ſumitur quòſdam Ordines etiam per Sedem Apoſtolicam probatos, fuiſſe poſtea abſolitos; ſeu extinctos: Reſpondetur id traditæ doctrinæ nihil penitus obſtare. Succellu enim temporis, vel ob malitiam inhabitantium, vel propter circumſtantiam temporum, vel propter aliquid huiusmodi, contingit, quòd Religiones, quæ ab initio erant Eccleſiæ vtilis; ſiant inutiles, ideoque mereantur extingui. Et propterea quando in ſimili caſu ſucceſſor Pontifex extinguit Ordinem à Prædeceſſore probatum, non arguit illum prædeceſſorem erraſſe; ſed tantum variatas eſſe circumſtantias, ob quòd id, quòd antea prudenter fuit approbatum, poſtea etiam prudenter aboleatur.

5. Et ex his reſponſio ad tertium haberi poteſt. Quibus tamen addendum videtur non liquere, quòd Cæleſtinus V. approbauerit Ordinem, & ſtatim Fratricellorum, Prædeceſſor quidem ipſi ſe ab eo priuilegium, & approbationem habere; ſed prædeceſſor ſolum, non autem probabant. Bonifacius autem VIII. ei ſuccedens ex certis, & rationabilibus cauſis omnia à Cæleſtino conceſſa, quæ per ipſum Bonifacium non contingeret approbari, vitibus penitus vacauit: iſtud autem priuilegium non inuenitur per Bonifacium approbatum, vt dicitur *Extrava. 10. 2. tit. 7.* Et hinc eſt, quòd Ioannes ſtatim illum non admiſerit, præſertim cum deprehenderit ipſos habere errores, quos Cæleſtino Pontificatum regente occultauerant. Error autem perſonarum non facit ſtatim, in quo verſantur eſſe malum, & ſi merito poſſit eſſe cauſa ſtatim alioquin ex ſe bonum extinguenti.

6. Itaque ad ea, quæ dicit Canus reſpondendum eſt nos non negare Religionem approbatam ab vno Romano Pontifice poſſe extingui auctoritate alterius, inò & eiufdem pro diuerſis temporibus; nam quòd hic, & nunc prudenter iudicatur conueniens pro alio tempore, poteſt etiam prudenter iudicari diſconueniens, ex quo capite oriatur mutatio legum quæ ſunt de iure poſitiuò: quòd iudicium diuerſum poteſt oriri ex incuria, aut malitia Religioſorū Religionis aliàs approbatae, aut ex eo, quòd aliquid agant, vel tollant Religioſi de ſua regula, ratione cuius reddantur leges minus vtilis, aut forte contrariæ ad obſeruationem ſtatus perfectionis, vel denique ex nimietate peccatorum ipſorum Religioſorum.

7. Vnde ex his non pugnat, quòd minus aliquæ Religiones, alioqui, & ex ſe, & pro eo etiam tempore, quò approbatae fuerant, Eccleſiæ vtilis, ſucceſſu temporis, vel ob malitiam inhabitantium in ea, vel propter circumſtantias temporum, & ſtatim Eccleſiæ mutatum, inutiles fieri, ac proinde etiam abrogari poſſint, quòd enim legibus, id etiam Religionibus quoad hoc accedere poteſt, vt omnes fatentur: Idque ſolum probant exempla, quæ Canus *loco citato* aſſert, quamuis fortè non omnia ſufficienti auctoritate, ac ſide nitantur.

H h 3

RESOL.